

EVROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PETO ODJELJENJE

PREDMET PARIZOV protiv BIVŠE JUGOSLOVENSKE REPUBLIKE MAKEDONIJE

(Predstavka br. 14258/03)

PRESUDA

STRAZBUR
7. februar 2008.

**PRAVOSNAŽNA
07/05/2008.**

*Ove presuda će postati pravosnažna u okolnostima predviđenim članom 44 stav 2 Konvencije.
Moguće su redaktorske izmjene.*

U predmetu Parizov protiv Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije

Evropski sud za ljudska prava (Peto odjeljenje), zasjedajući u vijeću u sastavu:

Peer Lorenzen, *Predsjednik*

Karel Jungwiert,

Volodymyr Butkevych,

Margarita Tsatsa-Nikolovska,

Javier Borrego Borrego,

Renate Jaeger,

Mark Villiger, *sudije*

i Claudia Westerdiek, *Sekretar odjeljenja*

poslije vijećanja na zatvorenoj sjednici održanoj 15. januara 2008. godine, izriče sljedeću presudu, koja je usvojena istog dana:

POSTUPAK

1. Predmet je formiran na osnovu predstavke (br. 14258/03) koju je Sudu podnio protiv Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije na osnovu člana 34 Konvencije za zaštitu ljudskih prava i sloboda (u daljem tekstu „Konvencija“) državljanin Makedonije, g. Sterija Parizov (u daljem tekstu „Podnosilac predstavke“), dana 11. aprila 2003. godine.

2. Podnosioca predstavke zastupao je g. N. Zendelov, advokat iz Štipa. Vladu Makedonije (u daljem tekstu „Vlada“) zastupao je njen zastupnik, gđa. R. Lazareska Gerovska.

3. Dana 7. maja 2007. godine, Sud je odlučio da Vladu obavijesti o predstavi. Primjenjujući član 29, stav 3 Konvencije, odlučeno je da se prihvatljivost i osnovanost predstavke razmatraju istovremeno.

ČINJENICE

OKOLNOSTI PREDMETA

A. Okolnosti predmeta

4. Podnosilac predstavke rođen je 1936. godine i živi u Štipu.

5. Dana 17. novembra 1986. godine podnosilac predstavke i još tri osobe pokrenule su parnični postupak pred tadašnjim Opštinskim sudom u Štipu (u originalu *Štip Municipal Court*) za poništenje ugovora o doživotnom izdržavanju (u originalu *care agreement*) (dalje u tekstu „ugovor“) koji su dana 7. decembra 1979. godine zaključili pokojni otac podnosioca predstavke i njegova pomajka („tužena“). Tvrdili su da je pokojni otac podnosioca predstavke bio u dobrom fizičkom stanju i da je imao dovoljno finansijskih sredstava da se sam izdržava i da, shodno tome, nije bilo potrebe za ugovorom po kojem tužena dobija četiri stotine zlatnih lira, staru ikonu neprocjenjive vrijednosti i zemlju.

6. Dana 25. juna 1987. godine Opštinski sud u Štipu prihvatio je tužbu podnosioca predstavke i poništio ugovor. Sud je odredio, *inter alia*, da je ikona dio nasljeđa pokojnog oca podnosioca predstavke, ali je odbacio tužbu u dijelu koji se tiče zlatnih lira. Rješenje je podnosiocu predstavke dostavljeno dana 3. marta 1988. godine.

7. Dana 14. marta 1988. godine obje stranke su uložile žalbu.

8. Dana 29. septembra 1989. godine Okružni sud (u originalu *District Court*) u Štipu odbacio je žalbe i potvrdio rješenje nižeg suda.

9. Dana 25. septembra 1990. godine Vrhovni sud prihvatio je reviziju (u originalu *appeal on points of law*) Podnosioca predstavke od 19. decembra 1989. Sud je vratio predmet na ponovno

razmatranje pošto prvostepeni sud nije pružio dovoljno obrazloženja za svoje rješenje.

10. Postupak je nastavljen 19. juna 1991. godine. Od četiri rasprave zakazane pred prvostepenim sudom, nijedna nije odložena na zahtjev Podnosioca predstavke.

11. Dana 14. oktobra 1992. godine Opštinski sud u Štipu donio je isto rješenje kao na dana 25. juna 1987. godine u kojoj se konstatuje da je otac podnosioca predstavke bio jedan od najbogatijih ljudi u selu; da je bio dobrog fizičkog stanja i da je, sklapanjem ugovora, tužena stekla značajnu imovinsku korist (u originalu *acquired considerable interest*) što nije bilo u skladu sa tadašnjim državnim uređenjem (u originalu *state order*). Sud je odbacio tužbu podnosioca predstavke u dijelu koji se tiče zlatnih lira zato što nije bilo dokaza da je otac podnosioca predstavke bio u posjedu takvih lira.

12. Dana 25. decembra 1992. godine podnosilac predstavke uložio je žalbu. Dana 6. februara 1993. godine podnio je predstavke kao odgovor na žalbu tužene, kao i dodatak svojoj žalbi.

13. Dana 8. oktobra 1993. godine Okružni sud u Štipu ukinuo je rješenje prvostepenog suda pošto nije bilo u skladu sa uputstvima Vrhovnom suda.

14. Postupak je nastavljen 25. januara 1994. godine. Pred prvostepenim sudom održano je osam rasprava, od kojih nijedna nije odložena na zahtjev Podnosioca predstavke.

15. Dana 8. decembra 1994. godine Opštinski sud u Štipu djelimično je prihvatio tužbu podnosioca predstavke. Sud je odredio da se samo ikona uključi u nasljeđe pokojnog oca podnosioca predstavke i odbacio je tužbu za poništenje ugovora. Ponovljeni su raniji nalazi u vezi sa zlatnim lirama. Rješenje je dostavljeno podnosiocu predstavke 13. oktobra 1995. godine.

16. Dana 16. oktobra 1995. godine podnosilac predstavke uložio je žalbu.

17. Dana 20. marta 1996. godine Okružni sud u Štipu poništio je rješenje i sam izrekao presudu. Ugovor je proglasio ništavnim, ali je našao da je ugovor sklopljen kao ugovor o poklonu (u originalu *gift contract*). Potvrdio je ostatak rješenja prvostepenog suda.

18. Dana 2. jula 1996. godine tužena je podnijela je zahtjev za reviziju Vrhovnom sudu.

19. Dana 9. decembra 1998. godine Vrhovni sud prihvatio je zahtjev podnosioca predstavke i ukinuo rješenje Okružnog suda. Sudu je dato i uputstvo da ustanovi da li je ugovor zaključen u zakonski predviđenom obliku.

20. Dana 14. aprila 2000. godine Apelacioni sud u Štipu vratio je predmet na ponovno ispitivanje pred prvostepenim sudom. Rješenje je dostavljeno podnosiocu predstavke 8. aprila 2002. godine.

21. Između 11. februara 2003. i 20. aprila 2004. godine prvostepeni sud je zakazao pet rasprava, od kojih je jedna odložena zbog podnosioca predstavke. Tokom navedenog perioda, podnosilac predstavke sudu je podnio četiri predstavke.

22. Dana 20. aprila 2004. godine Prvostepeni sud u Štipu djelimično je usvojio tužbu podnosioca predstavke – proglasio je ugovor nevaljanim i ocijenio da je sklopljen kao ugovor o poklonu.

23. Dana 24. februara 2005. godine Apelacioni sud u Štipu prihvatio je žalbu tužene od 10. maja 2004. godine i vratio predmet na ponovno razmatranje.

24. Dana 24. juna 2005. godine Prvostepeni sud u Štipu proglasio je tužbu podnosioca predstavke povučenom pošto se nije pojavio pred sudom uprkos tome što mu je propisno uručen poziv. Sud je takvu odluku donio zato što se u predmetu radilo o sporu manje vrijednosti.

25. Dana 24. januara 2006. godine Apelacioni sud u Štipu ukinuo je to rješenje tvrdeći da se predmet ne može smatrati sporom manje vrijednosti.

26. Dana 15. juna 2006. godine Prvostepeni sud u Štipu odbacio je tužbu podnosioca predstavke za poništenje ugovora uz obrazloženje da ugovor ispunjava sve zakonom predviđene uslove. To rješenje doneseno je nakon što je rasprava zakazana za 23. maj 2006. godine odložena zbog odsutnosti podnosioca predstavke.

27. Dana 21. avgusta 2006. godine podnosilac predstavke uložio je žalbu.

28. Dana 15. marta 2007. godine Apelacioni sud u Skopju odbacio je žalbu i potvrdio rješenje prvostepenog suda.

29. Dana 23. aprila 2007. godine podnosilac predstavke podnio je zahtjev za reviziju Vrhovnom sudu. Postupak pred tim sudom još je u toku.

B. Relevantno domaće pravo

30. Član 35, stav 1, tačka 6 Zakona o sudovima (u originalu *Courts Act*) od 2006. godine (u daljem tekstu „Zakon iz 2006.“ Predviđa da „Vrhovni sud ima nadležnost da rješava predstavke u vezi sa kršenjem prava na raspravu u razumnom roku, u zakonom propisanom postupku.“

31. Član 36 Zakona iz 2006. predviđa da „dotična stranka ima pravo da podnese neposredno višem sudu (u originalu *immediate higher court*) predstavku za zaštitu prava na raspravu u razumnom roku ukoliko to lice smatra da je ono prekršeno od strane suda odgovarajuće nadležnosti. Neposredno viši sud razmatra predstavku u roku od šest mjeseci od njenog podnošenja i donosi odluku da li je niži sud prekršio pravo na raspravu u razumnom roku. Viši sud dužan je da dosudi pravično zadovoljenje podnosiocu tužbe ukoliko utvrdi da je došlo do kršenja prava na raspravu u razumnom roku. Pravično zadovoljenje isplaćuje se iz državnog budžeta.“

32. Član 128 Zakona iz 2006. predviđa početak primjene na dan 1. januara 2007. godine.

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANA 6, STAV 1 KONVENCIJE

33. Podnosilac predstavke žalio se da je dužina postupka bila nespojiva sa zahtjevom o „razumnom vremenskom roku“ koji predviđa član 6, stav 1 Konvencije, koji glasi kao što slijedi:
„Tokom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama ..., svako ima pravo na ... raspravu u razumnom roku pred .. sudom.“

A. Prihvatljivost

1. Neisprpljenje domaćih pravnih lijekova

(a) Podnesci stranaka

34. Vlada je ostala pri stavu da je podnosilac predstavke propustio da iscrpi domaće pravne lijekove s obzirom na to da nije podnio predstavku u vezi sa kršenjem prava na raspravu u razumnom roku u skladu sa Zakonom iz 2006. godine. Ona je navela da je nakon presuda u predmetu *Atanasovic i Kostovska* (vidjeti predmet *Atanasovic i Drugi protiv Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije*, br. 13886/02, § 47, od 22. decembra 2005. godine i predmet *Kostovska protiv Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije*, br. 44353/02, § 53, od 15. juna 2006. godine), tužena Država uvela posebno osmišljeni pravni lijek kako bi riješila problem prekomjerne dužina postupaka. Ona je smatrala da iako je taj pravni lijek po svojoj prirodi bio kompenzatorni, formulacija iz Zakona iz 2006. godine upućuje na zaključak da taj pravni lijek treba koristiti u dva slučaja: 1) za sve predstavke podnesene Sudu poslije uvođenja Zakona iz 2006. godine i 2) kada su sproni postupci i dalje u toku pred domaćim sudovima poslije 1. januara 2007. godine i kada je predstavka podnesena Sudu prije tog datuma. Pozivajući se na sudsku praksu Suda, Vlada je ostala pri stavu da je od Podnosioca predstavke traženo da iscrpi taj pravni lijek iako on nije postojao u vrijeme kada je od podnio svoju predstavku Sudu.

35. Vlada je dalje iznijela da je taj pravni lijek korišten u dvadeset predmeta do 3. jula 2007. godine i da još nije donesena nijedna sudska odluka. Međutim, nedostatak domaće prakse nije trebalo posmatrati kao nešto što negativno utiče na djelotvornost pravnog lijeka u praksi. Konačno, Vlada se obavezala da će obavijestiti Sud o eventualnim sudskim odlukama.

36. Podnositelj predstave osporavao je djelotvornost pravnog lijeka uvedenog Zakonom iz 2006. godine. Sporio je da je taj pravni lijek mogao da ubrza postupak. Potvrdio je nepostojanje domaće prakse u tom pogledu i ustvrdio da nije bilo jasno koji bi sud imao nadležnost da rješava o njegovom predmetu. Na kraju se pozvao na izvještaj Vrhovnog suda u kojem taj sud navodno kritikovao nedovoljnu jasnoću Zakona iz 2006. godine i djelotvornost pravnog lijeka. Nije dostavio pomenuti izvještaj u prilog svojim navodima.

(b) Ocjena Suda

37. Sud ponovo ističe da je svrha pravila o iscrpljenju domaćih pravnih lijekova, sadržano u članu 35, stav 1 Konvencije da omogući Državama ugovornicama da spriječe ili isprave povrede koje im se navodno stavljaju na teret prije nego ti navodi budu podneseni ovom Sudu (vidjeti predmet *Selmouni protiv Francuske* [VV], br. 25803/94, § 74, ESLJP 1999-IV). Ovo pravilo zasniva se na pretpostavci, koja se ogleda u članu 13 Konvencije – s kojim je u tijesnoj vezi – da postoji djelotvoran pravni lijek u odnosu na navodnu povredu u domaćem sistemu (vidjeti predmet *Kudła protiv Poljske* [VV], br. 30210/96, § 152, ESLJP 2000-XI).

38. Jedini pravni lijekovi za koje se članom 35 Konvencije zahtijeva da budu iscrpljeni jesu oni koji se odnose na navodne povrede i koji su istovremeno dostupni i dovoljni. Postojanje takvih pravnih lijekova mora biti u dovoljnoj mjeri izvjesno ne samo u teoriji već i u praksi, dok će im u suprotnom nedostajati neophodna dostupnost i djelotvornost (vidjeti predmet *Mifsud protiv Francuske (odl.)* [VV], br. 57220/00, ESLJP 2002-VIII).

39. Dalje, u kontekstu člana 13 Konvencije, u presudi *Kudła*, Sud je našao da pravni lijekovi koji su bili dostupni stranci na domaćem nivou za podizanje pritužbe na dužinu postupka jesu „djelotvorni“ ukoliko sprečavaju navodnu povredu ili njen nastavak, ili pružaju dovoljno pravne pomoći za svaku povredu do koje je već došlo.

40. Tačno je da, u skladu sa „opšteprihvaćenim principima međunarodnog prava“, mogu nastati posebne okolnosti koje oslobađaju podnosioca predstave obaveze da iscrpi domaće pravne lijekove koji mu stoje na raspolaganju. Međutim, Sud ističe da samo postojanje sumnji u pogledu uspješnosti određenog pravnog lijeka koji nije očigledno neefikasan ne predstavlja valjan razlog da se ne iscrpe domaći pravni lijekovi (vidjeti predmet *Giacometti i Drugi protiv Italije (odl.)*, br. 34939/97, ESLJP 2001-XII).

41. Ocjena o tome da li su domaći pravni lijekovi iscrpljeni obično se vrši upućivanjem na datum kada je predstavka podnesena Sudu. Međutim, na ovo pravilo primjenjuju se izuzeci, koji se mogu opravdati posebnim okolnostima svakog predmeta (vidjeti predmet *Baumann protiv Francuske*, br. 33592/96, §47, 22. maj 2001. i predmet *Brusco protiv Italije (odl.)*, br. 69789/01, ESLJP 2001-IX). Naročito, Sud je prethodno odstupio od ovog opšteg pravila u predmetima protiv Poljske, Hrvatske i Slovačke u vezi sa pravnim lijekovima za zaštitu od prekomjerne dužine postupka (vidjeti predmet *Michalak protiv Poljske (odl.)*, br. 24549/03, § 36, 1. mart 2005. godine; predmet *Nogolica protiv Hrvatske (odl.)*, br. 77784/01, ESLJP 2002-VIII, predmet *Andrašik i ostali protiv Slovačke (odl.)*, br. 57984/00, 60226/00, 60237/00, 60242/00, 60679/00, 60680/00 i 68563/01, ESLJP 2002-IX).

42. U ovom konkretnom predmetu, u vrijeme kada je podnositelj predstave podnio svoju pritužbu Sudu, nisu mu bili dostupni nikakvi pravni lijekovi u skladu sa zakonom bivše Jugoslovenske Republike Makedonije u odnosu na dužinu postupka koji je u toku (vidjeti presude u predmetu *Atanasovic i Kostovska*, citiranu gore u ovom tekstu). Pravni lijek protiv prekomjerne dužine postupka uveden je Zakonom iz 2006. godine koji je počeo da se primjenjuje 1. januara 2007. godine. Podnositelj predstave nije iskoristio taj pravni lijek.

43. Sud konstatuje, prvo, da član 36 Zakona iz 2006. godine predviđa kompenzatorni pravni lijek - zahtjev za pravično zadovoljenje – preko kojeg stranka ima pravo, ukoliko joj tako odgovara, na pravično zadovoljenje za pretrpljenu nematerijalnu i materijalnu štetu. Kompenzatorni pravni lijek

nesumnjivo predstavlja odgovarajuće sredstvo pravne pomoći za kršenje koje se već desilo (vidjeti predmet *Scordino protiv Italije* (br. 1) [VV], br. 36813/97, § 187, ESLJP 2006; predmet *Mifsud protiv Francuske* (odl.), br. 57220/00, § 17, 11. septembar 2002; predmet Kudła, §§158 i 159, citirani gore u ovom tekstu).

44. Sud dalje primjećuje da izraz „sud postupa po predstavi u roku od šest mjeseci“ podložan različitim tumačenjima (vidjeti, *mutatis mutandis*, predmet *Horvat protiv Hrvatske*, br. 51585/99, § 43, ESLJP 2001-VIII). Ostaje otvoreno pitanje da li bi postupak nakon takve predstavke trebalo da se završi u tom roku. Uz to, Zakon iz 2006. godine utvrđuje dva suda koja mogu da odlučuju o takvom pravnom lijeku: neposredno viši sud i Vrhovni sud. Ne precizira se koji sud bi bio nadležan ukoliko se predmet procesuirao pred Vrhovnim sudom, kao što je slučaj u ovom predmetu (vidjeti, *a contrario*, predmet *Michalak*, § 17, citiran gore). Iako Sud prihvata da zakoni ne mogu biti apsolutno precizni i da tumačenje i primjena takvih odredaba zavisi od prakse (vidjeti, *mutatis mutandis*, predmet *Kokkinakis protiv Grčke*, presuda od 25. maja 1993. godine, Serija A br. 260-A, str. 19, § 40), i dalje ostaje činjenica da nijedno sudske rješenje nije donijeto iako je prošlo više od dvanaest mjeseci od uvođenja tog pravnog lijeka. Nepostojanje domaće sudske prakse čini se da potvrđuju postojanje ove nejasnoće.

45. I na kraju, za razliku od italijanskih, poljskih i italijanskih zakona koji sadrže prelazne odredbe koji se tiču predmeta koji su u toku pred Sudom (vidjeti predmet *Grzinčič protiv Slovenije*, br. 26867/02, ESLJP 2007; predmet *Michalak*, § 20, citiran gore i predmet *Brusco protiv Italije*, (odl.), br. 69789/01, ESLJP 2001-IX), Zakon iz 2006. godine ne sadrži odredbu koja bi izričito stavila u nadležnosti nacionalnih sudova sve predstavke koje se još procesuiraju pred Sudom bez obzira na to da li su sve još u toku pred domaćim sudovima.

46. Imajući na umu da je predmet bio u toku pred domaćim sudovima više od dvadeset godina prije uvođenja pravnog lijeka Zakonom iz 2006. godine i da još nije riješen ta da se iz Vladinih podnesaka ne može zaključiti o njegovoj djelotvornosti u posebnim okolnostima predmeta kao što je ovaj, Sud smatra da bi bilo nesrazmjerno zahtijevati od podnosioca predstavke da proba taj pravni lijek.

47. U tom svijetlu, predstavka se ne može proglasiti neprihvatljivom po osnovu neiscrpljenja domaćih pravnih lijekova u smislu člana 35 Konvencije. Stoga, prigovor Vlade mora se odbaciti. Sud dalje konstatuje da predstavka nije neprihvatljiva po bilo kom drugom osnovu. Stoga se predstavka mora proglasiti prihvatljivom.

B. Osnovanost

1. Podnesci stranaka

48. Vlada je iznijela argument da period koji je protekao od stupanja na snagu Konvencije u odnosu na bivšu Jugoslovensku Republiku Makedoniju ne treba uzimati u obzir. Vlada je smatrala da su složene okolnosti vezane za ovaj predmet, uključujući predmet spora i protok vremena između zaključivanja ugovora (1979) i podnošenja tužbenog zahtjeva domaćim sudovima (1986), što se negativno odrazilo na utvrđivanje činjenica.

49. Što se tiče ponašanja podnosioca predstavke, Vlada je navela da je doprinio navedenoj složenosti time što je često dopunjavao argumentaciju i prirodu svog zahtjeva. Ta činjenica zahtijevala je da nacionalni sudovi utvrđuju značajne činjenice relevantne za ovaj predmet. Nejasnoća i nedosljednost u izlaganju predmeta od strane podnosioca predstavke odrazile su se na broj naredbi za vraćanje predmeta koji je izdat u spornom postupku.

50. Konačno, Vlada je tvrdila da trajanje svakog segmenta postupka, pošto je predmet vraćen na ponovno razmatranje, nije bilo nerazumno dugo. Jedini izuzetak predstavljala je dostava rješenja Apelacionog suda od 14. aprila 2000. godine (vidjeti stav 20 gore), što nije značajno doprinijelo ukupnom trajanju postupka.

51. Podnosilac predstavke osporio je Vladin argument o složenosti predmeta. Nije se složio da je mijenjao svoj zahtjev i da je to uticalo na dužinu postupka s obzirom na to da, u skladu sa pozitivnim propisima, nacionalni sudovi nisu bili obavezani sadržajem njegovog zahtjeva. Pozivajući se na brojne naredbe za vraćanje predmeta koji su izdati tokom postupka, konstatovao je da je dužina postupka bila prekomjerna. Konačno, imajući na umu značaj koji ovo pitanje za njega ima, zaključio je da nacionalni sudovi nijesu rješavali njegov predmet s dužnom pažnjom.

2. Ocjena Suda

52. Sud podsjeća da je sporni postupak počeo 17. novembra 1986. godine kada je podnosilac predstavke predao tužbeni zahtjev tadašnjem Opštinskom sudu u Štipu. Međutim, kao što je Vlada navela, period koji spada u njegovu nadležnost nije počeo toga dana već 10. aprila 1997. godine, pošto je Konvencija stupila na snagu u odnosu na bivšu Jugoslovensku Republiku Makedoniju (vidjeti predmet *Lickov protiv bivše Jugoslovenske Republike Makedonije*, br. 38202/02, § 2, od 28. septembra 2006. godine).

53. Prilikom ocjenjivanja perioda koji je protekao nakon tog datuma, mora se uzeti u obzir stanje postupka na dan 10. aprila 1997. godine (vidjeti predmet *Ziberi protiv bivše Jugoslovenske Republike Makedonije*, br. 27866/02, § 41, 5. jul 2007. godine). U vezi s ovim, Sud napominje da je u tom trenutku postupak već trajao preko deset godina i deset mjeseci na tri sudska nivoa. Rješenje tadašnjeg Okružnog suda od 20. marta 1996. godine bilo je posljednje rješenje doneseno u toku ovog perioda. Tokom ovog perioda, predmet je ponovo razmatran tri puta.

54. Sporni postupak nije još okončan s obzirom na to da Vrhovni sud nije donio rješenje o žalbi podnosioca predstavke kojom se osporava primjena prava od 23. aprila 2007. godine. Postupak traje već preko dvadeset i jednu godinu od kojih deset godina, devet mjeseci i pet dana spada u vremensku nadležnost Suda.

55. Sud ponovo ističe da se razumnost trajanja postupka mora ocjenjivati u svijetlu okolnosti predmeta i u odnosu na sljedeće kriterijume: složenost predmeta, ponašanje podnosioca predstavke i nadležnih vlasti i značaj pitanja u sporu za Podnosioca predstavke (vidjeti predmet *Frydlender protiv Francuske* [VV], br. 30979/96, § 43, ESLJP 2000-VII).

56. Sud smatra da predmet ovog sudskog predmeta ne može, sam po sebi, da objasni dužinu postupka.

57. Sud takođe smatra da promjene zahtjeva podnosioca predstavke i dva odlaganja na zahtjev podnosioca predstavke (vidjeti stavove 21 i 26 gore u tekstu) nijesu mnogo doprinijeli dužini postupka.

58. Sud smatra da je produženo trajanje postupka rezultat vraćanja predmeta na ponovno razmatranje (vidjeti predmet *Ziberi protiv bivše Jugoslovenske Republike Makedonije*, br. 27866/02, § 46, od 5. jula 2007. godine). Tokom perioda koje spada u njegovu nadležnost *ratione temporis*, predmet je ponovo razmatran u pet navrata. Za domaće sudove se stoga ne može reći da su bili neaktivni. Međutim, iako Sud ne može da analizira kvalitet sudske prakse domaćih sudova, on smatra da, s obzirom na to da se naredba o vraćanju predmeta na ponovno razmatranje obično izdaje usljed grešaka nižih sudova, ponavljanje takvih naredbi u okviru jednog postupka govori o ozbiljnim propustima u sudskom sistemu (vidjeti predmet *Pavlyulynets protiv Ukrajine*, br. 70767/01, § 51, od 6. septembra 2005; predmet *Wierciszewska protiv Poljske*, br. 41431/98, § 46, od 25. novembra 2003. godine). Sud dalje konstatuje da je, kao što je Vlada istakla, domaćim vlastima trebalo gotovo dvije godine da dostave rješenje Apelacionog suda podnosiocu predstavke (vidjeti stav 20 gore u tekstu).

59. U ovom kontekstu, Sud podsjeća da je odgovornost Država ugovornica da organizuju svoje pravne sisteme tako da njihovi sudovi mogu da garantuju svakome pravo da dobije pravosnažno rješenje o sporovima u vezi sa građanskim pravima i obavezama u razumnom roku (vidjeti predmet *Kostovska*, § 41, citiran gore i predmet *Muti protiv Italije*, presudu od 23. marta 1994. godine, Serija A br. 281-C, § 15).

60. Pošto je ispitao sve materijale koji su mu dostavljeni, Sud smatra da je u ovom predmetu dužina postupka bila prekomjerna i da nije ispunjen uslov iz člana 6, stav 1 Konvencije u pogledu „razumnog roka“.

61. Stoga, došlo je do povrede te odredbe.

II. OSTALE NAVODNE POVREDE KONVENCIJE

62. U podnescima podnijetim kao odgovor na Vladine navode, podnosilac predstavke predao je pritužbu na osnovu člana 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju da mu je zbog prekomjerne dužine spornog postupka uskraćeno pravo da preda zahtjev za naknadu štete koju je pretrpio zato što nije mogao da koristi zemljište, iz ugovora, zbog zastare.

63. Sud smatra da je sporni postupak, u vezi sa ocjenom valjanosti ugovora po osnovu kojeg je tužena dobila pravo vlasništva nad zemljištem, još uvijek u toku. U tom smislu, svaka je pritužba na osnovu člana 1 Protokola br. 1 koja se tiče ishoda postupka preuranjena. Uz to, podnosilac predstavke ne može se smatrati za lice koje posjeduje „imovinu“ u smislu člana na koji se poziva.

64. Sud stoga smatra da stvar na koju se pritužba odnosi ne ukazuje na povredu prava i sloboda predviđenih Konvencijom ili Protokolima uz nju. Iz toga slijedi da se ova pritužba mora odbaciti u skladu sa članom 35, stavovi 3 i 4 Konvencije.

III. PRIMJENA ČLANA 41 KONVENCIJE

65. Član 41 Konvencije predviđa:

„Kada Sud utvrdi prekršaj Konvencije ili protokola uz nju, a unutrašnje pravo Visoke strane ugovornice u pitanju omogućava samo djelimičnu odštetu, Sud će, ako je to potrebno, pružiti pravično zadovoljenje oštećenoj straci.

A. Šteta

66. Podnosilac predstavke tražio je 144.900 eura (EUR) na ime materijalne štete. Ovaj zahtjev odnosio se na prihod koji bi podnosilac predstavke stekao da je koristio zemljište dok je postupak u pitanju bio u toku. Takođe je tražio kamatu na 1.000.000 makedonskih denara (MKD) (vrijednost zlatnih lira) zbog nemogućnosti da ih koristi od 1986. godine. Na kraju, tražio je iznos od EUR 60.000 na ime nematerijalne štete za strepnju i duševne bolove koje je pretrpio zbog produženog trajanja postupka.

67. Vlada je osporila navedene zahtjeve kao nepotkrijepljene. Vlada je takođe smatrala da nema uzročne veze između materijalne štete za koju se traži naknada i navodnog kršenja zato što podnosilac predstavke nije bio naznačen kao vlasnik zemljišta i zato što sporni postupak još nije okončan.

68. Sud, kao što je Vlada iznijela, ne uviđa uzročnu vezu između ustanovljene povrede i navodne materijalne štete. Sud stoga odbacuje ovaj zahtjev. S druge strane, Sud smatra da je podnosilac predstavke pretrpio nematerijalnu štetu u odnosu na utvrđenu povredu. Donoseći presudu na ravnopravnoj osnovi, Sud dosuđuje ukupni iznos od EUR 4.000 na to ime.

B. Sudski troškovi i drugi izdaci

69. Podnosilac predstavke takođe je tražio EUR 5.000 na ime sudskih troškova i drugih izdataka ne navodeći pri tom da li su nastali pred domaćim sudovima ili pred ovim Sudom. Nije priložio bilo kakva dokumenta u prilog tome.

70. Vlada je osporila ovaj zahtjev kao prekomjeran i nepotkrijepljen.

71. U skladu sa sudskom praksom ovog Suda, naknada troškova i izdataka može se dosuditi samo u onoj mjeri u kojoj ih je podnosilac predstavke stvarno pretrpio i ukoliko su bili neophodni, a razumni po pitanju iznosa (vidjeti predmet *Kostovska*, citiran gore, § 62; predmet *Arvelakis protiv Grčke*, br. 41354/98, § 34, od 12. aprila 2001. godine; predmet *Nikolova protiv Bugarske* [VV], br. 31195, § 79, ESLJP 1999-II). Sud ističe da je na osnovu Pravila 60 Poslovnika Suda „Podnosilac dužan da dostavi sve zahtjeve navedene po stavkama, kao i sva dokumenta kojima se zahtjevi potkrepljuju, u suprotnom Vijeće ima pravo da odbaci zahtjev u cjelosti ili djelimično“.

72. Sud podsjeća da podnosilac predstavke nije podnio nikakva dokumenta tome u prilog niti detalje kojima bi potkrijepio svoje zahtjeve. Stoga Sud ne dodjeljuje bilo koji iznos na to ime.

C. Zatezna kamata

73. Sud smatra da je prikladno da se zatezna kamata bazira na najmanjim kreditnim stopama Evropske centralne banke, uvećanu za tri procentna poena.

IZ NAVEDENIH RAZLOGA, SUD JEDNOGLASNO

1. Proglašava pritužbu zbog prekomjerne dužine postupka prihvatljivom a ostatak predstavke neprihvatljivom;

2. Smatra da je došlo do povrede člana 6, stav 1 Konvencije;

3. Smatra

(a) da je tužena Država dužna da plati podnosiocu predstavke, u roku od tri mjeseca od pravosnažnosti presude u skladu sa članom 44, stav 2 Konvencije, EUR 4.000 (četiri hiljade eura) na ime naknade nematerijalne štete, konvertovan u nacionalnu valutu tužene Države po stopi koja važi na dan isplate, uvećanu za eventualne pripadajuće takse;

(b) da se od isteka gore pomenutih tri mjeseca do isplate mora plaćati prosta kamata na navedeni iznos po stopi koja odgovara najmanjoj kreditnoj stopi Evropske centralne banke tokom perioda kašnjenja uvećana za tri procentna poena;

4. Odbacuje ostatak zahtjeva podnosioca predstavke za pravično zadovoljenje.

Sastavljeno na engleskom jeziku i dostavljeno u pisanoj formi 7. februara 2008. godine, na osnovu Pravila 77, stavovi 2 i 3 Poslovnika Suda.

Claudia Westerdiek
Sekretar

Peer Lorenzen
Predsjednik